

FoU Nordost

Ensamkommande flyktingbarn: Med fokus på skola, stöd och samverkan

Presentation vid seminarium 27 oktober 2011

Åsa Backlund (FoU Nordväst), Riitta Eriksson, Katarina von Greiff (FoU Nordost) och Eva-Marie Åkerlund (FoU Södertörn).

Projekt Ensamkommande flyktingbarn i Stockholms län

- Studie av socialtjänstens arbete med mottagandet samt av barnens/ungdomarnas upplevelse av mottagandet och sin första tid i Sverige.
- Intervjuer med 41 socialsekreterare/chefer
- Intervjuer med 28 barn/ungdomar (1-3 intervjuer per barn/ungdom)
- **Fokus idag: Barnens berättelser om skola**

Barnens tidigare skolerfarenheter

- Mycket varierande skolbakgrund
- Få med längre sammanhängande skolgång
- Skolerfarenheterna kan vara mycket annorlunda från den svenska skolan

Skolan är viktig...

- som framtidsinvestering
- som social arena
- som ett sätt att normalisera tillvaron i en svår livssituation

”Hassan”, 15 år:

” Jag vill visa att när man är såhär ett ensamkommande flyktingbarn och börjar från noll kan man go from zero to hero. När jag kom började jag på noll. Nu ska jag bara utveckla mig och bli bättre och bättre på allt.”

...men barnen möter olika slags hinder

□ **Psykiska**

”Jag sitter, ska plugga och sen jag läser boken, men jag vet inte vad jag tänker”.

□ **Kunskapsmässiga**

”Jag är inte som de andra killarna i vår klass. De kan svenska och engelska men jag måste plugga mer”.

□ **Organisatoriska:**

”För att man måste klara först svenska och efter den man går på vanliga skolan, man måste klara gymnasiet, universitet. Efter den man får se... Det är jättelång väg jag har”.

□ **Ekonomiska hinder**

”--- det enda som jag tänker på är faktiskt jobba eller hjälpa familjen...”

□ **Byten av skola och hem**

”Jag hade gärna bott i en familj och inte flyttat runt. Så jag fick koncentrera mig på skolan och fotbollen mer än vad jag kunnat göra när jag bara flyttar runt och inte haft någonstans att bo”.

Skolan som social arena

”Det spelar ingen roll vilket land dom kommer ifrån men jag måste lära känna många. Sen kan man integrera med andra kulturer. Och det är bra. När man är ung måste man lära känna andra kulturer också”.

-
-
- Att få känna sig ”normal” viktigt, men...
  - det verkar vara svårt att få kontakt med ”svenska” ungdomar och
  - flera uttrycker känslor av utanförskap

Att känna sig annorlunda

”Det är bra men... det är ganska bra men, ibland, alla mina kamrater dom har familj... här i Stockholm. När dom slutar skolan, dom går direkt till deras familj och deras hus och jag går till boende.”

”Dom är helt vanliga människor, vanliga svenskar. Men jag är typ flyktingbarn. Ensamkommande. Fast vi går på samma linje, samma klass och allting”.

”Jag vill inte prata om det och om jag pratar med pojkar pratar de inte om det. Det känns inte bra. Du vet att du inte kan ha det som dom har det.”

Att känna sig bemött annorlunda

”Om jag skulle säga att jag är från Afghanistan och är muslim... jag tänker på den där killen som retade mig när jag gick i nian. Det är därför som jag håller tyst.”

”Till exempel i vår klass är det bara jag som är invandrare. Dom andra är svenskar. Jag känner mig ibland som en extraperson. Ingen ser mig. Det känns inte bra.

Segregerad undervisning

- Vanligaste formen i början, olika lång tid.
- *Positiva aspekter* : möjlighet till språklig och erfarenhetsmässig gemenskap, särskild kompetens för att ge individualiserat stöd.
- *Negativa aspekter* : Understimulans och frånvaro av umgänge med svenskspråkiga skolkamrater.
- Att *både* kunna få del av det särskilda stödet och att få delta i undervisningen i ”vanlig” klass, är något som flera nämner som något positivt.

Fokus på svenskan

”Jag försöker hålla mig borta från de andra killarna [i boendet]. Eftersom jag verkligen vill lära mig svenska så fort som möjligt. För när jag kommer till skolan måste jag prata svenska rätt. Du förstår vad jag menar, om jag pratar dåligt eller fel svenska kanske dom inte vill umgås med mig.”

Att inte kunna språket

”Mina ögon var ... stängda. Jag kunde inte läsa, jag kunde inte prata med någon.”

”Alltså det här med språket, det räcker inte med ett år... Om man lär sig ett nytt språk tar det fem år, kanske sex år.”

”Man måste kunna, man måste prata svenska. Om man pratar fel eller rätt, det spelar ingen roll, man måste våga prata. Med [vem] som helst. Det gör inget om man pratar fel eller om folk skrattar åt mig. Men jag måste göra det.”

Undervisning i modersmål

”Jag skulle vilja ha det, men vi har inte modersmålsundervisning i vår skola”.

”Det är självklart, jag vill lära mig mer, om det är möjligt”.

”Det är inte så noga. Jag kan både skriva och läsa [somaliska]”.

”Vi förstår inte mycket vad han [läraren] säger... Det är persisktalande lärare... Han pratar inte dari, han pratar persiska”.

Studiehandledning på modersmål

”Vi har en lärare i dari, hon kommer och hjälper...och vi kan prata om våra problem”.

”Jag skulle vilja ha en somalisk lärare som studiehandledare, med tanke på att jag inte kan så mycket svenska”.

Forskning om språkutveckling visar:

- Elever som deltar i modersmålsundervisning lyckas bättre i svenska och i övriga ämnen än elever med annat modersmål som enbart undervisas på svenska
- Språk- och begreppsutveckling sker parallellt – de två utvecklingsdimensionerna påverkar och stödjer varandra
- Avstannad utveckling i barnets förstaspråk innebär ett avbrott i begreppsutvecklingen

Vilket stöd behövs?

- Stöd för *olika slags hinder*
- Stöd från *flera håll*
- Enskilda lärare kan få stor betydelse!
- Ta hänsyn till skolan både som *social* respektive *pedagogisk* praktik samt *individuella behov*.
- *Uppmärksamma exkluderande processer* i skolan
- Lyfta fram och ta hänsyn till barnens *resurser*
- Bygg *stödstrukturer* utifrån *befintlig forskning* och bevaka barnens *rättigheter* till stöd (t ex avseende modersmål)